

**Beantwoording gestelde vragen
door Vereniging van Effectenbezitters
tijdens de AvA d.d. 20 mei 2020.**

Vereniging van Effectenbezitters (VEB)

Vraag 1.

Heeft a.s.r. naar aanleiding van de coronapandemie nieuwe stresstesten uitgevoerd? Zo ja, wat is de verwachte impact op de operationele resultaten, de kasstroom, liquiditeit en solvabiliteit onder het worst case scenario? Wat zijn in dit meest negatieve scenario de uitgangspunten geweest?

Antwoord:

Voorafgaand aan de AVA vandaag heeft a.s.r. een trading update voor het eerste kwartaal van 2020 gepubliceerd met daarin opgenomen de impact van COVID-19 op de verschillende bedrijfsonderdelen en daarnaast een aantal financiële metriekeken zoals het operationele resultaat, de combined ratio en de Solvency II ratio. De COVID-19 crisis heeft een beperkte impact gehad op de resultaten van het eerste kwartaal van dit jaar.

Het is echter nog te vroeg om een realistische en betrouwbare schatting te maken van de mogelijk volledige impact van de COVID-19 crisis op de bedrijfs- en financiële resultaten van a.s.r. Op basis van de vier CPB scenario's heeft a.s.r. verschillende analyses doorgerekend. De verwachting is dat het bedrijfsresultaat voor 2020 ten opzichte van het recordjaar 2019 zal afnemen richting het niveau van 2018. Op basis van de huidige inzichten is er geen noodzaak om de doelstelling voor de middellange termijn (2021) voor de organische kapitaalgeneratie bij te stellen. a.s.r. verwacht aan al haar verplichtingen te kunnen voldoen.

Vraag 2.

Na balansdatum leiden de ontwikkelingen op de financiële markten — als gevolg van de coronapandemie — volgens a.s.r. tot een "substantieel hogere" Solvency Ratio door een positief effect met betrekking tot de Volatility Adjustment (VA). Het effect is voornamelijk het gevolg van het feit dat het zogenaamde spread-risico beperkt is voor a.s.r. vanwege de relatief hoge kredietkwaliteit van de vastrentende obligatieportefeuille.

- a. Kan a.s.r. aangeven in hoeverre dit positieve effect zou moeten worden beschouwd als een papieren bate?
- b. Kan a.s.r. een inschatting geven van de bestendigheid van dit positieve effect?

Antwoord:

a.s.r. gebruikt de standaard formule van het Solvency II framework. Hierbij gebruiken wij dus ook de EIOPA Volatility Adjustment (VA). Deze VA is gebaseerd op een referentieportefeuille die door EIOPA is samengesteld. Wij zien de huidige impact van deze VA volatiliteit niet volledig als een economisch effect, aangezien in dit geval de VA-berekening een overcompenserend effect heeft op onze solvabiliteit ten opzichte van onze eigen portefeuille. De recente stijging van de VA kun je overigens niet geïsoleerd bekijken, maar moet je bezien in de gehele context van het Solvency II framework. Hoe de VA zich verder gaat ontwikkelen hangt van de ontwikkelingen op de financiële markten af. Als de VA weer afneemt zal ook onze Solvency II ratio in ongeveer de zelfde mate afnemen. Daarnaast kijken wij ook naar de onderliggende bewegingen van de solvabiliteit en die blijft op een goed niveau.

Vraag 3.

De strategie van a.s.r. bestaat — deels — uit het overnemen van verzekeraars in het midden- en kleinsegment.

- a. Is a.s.r. van mening dat de overnamestrategie op eindig is omdat het aantal potentiële kandidaten zal afnemen in een snel consoliderende markt? Zo ja, hoeveel jaar kan a.s.r. deze strategie nog succesvol ten uitvoer brengen?
- b. Zal het niet zo zijn dat a.s.r. op termijn louter afhankelijk is van organische groei?
- c. Overweegt a.s.r. op de langere termijn overnames te plegen in het buitenland, bijvoorbeeld in de Benelux of Duitsland?

Antwoord:

De strategie van a.s.r. bestaat uit organische groei en uit gerichte M&A waarbij vooral naar kleine en middelgrote overnames wordt gekeken. Als een unieke kans zich voordoet voor een grotere transactie, dan hebben we de fiduciaire verplichting naar onze aandeelhouders om daar ook naar te kijken. Wij verwachten dat er nog altijd kansen blijven voor overnames, hoewel die soms moeilijk te voorspellen zijn. Ten aanzien van organische groei: wij hebben op de CMD in 2018 bekend gemaakt om ook organisch te willen groeien met een doelstelling van 3 tot 5% per jaar bij P&C en AOV gecombineerd. In 2019 was dit gelukt, met 4.0%. Met betrekking tot internationale expansie, dat is geen onderdeel van onze strategie. Het buitenland is voor vakantie en roadshows naar beleggers.

Vraag 4.

In de toelichting op de werkzaamheden van de Audit & Risk Committee wordt gesproken over de risico's van de lage rente en een meer economische benadering van de UFR. De volgende vragen gaan hier op in:

- a. Blijkens de presentatie voor analisten bij de jaarcijfers werkt a.s.r. met een zogenaamde "economische UFR" van 2,4 procent. Hoe is dit percentage exact tot stand gekomen en meent a.s.r. dat dit percentage conservatief is?
- b. Er bestaat een fors verschil tussen enerzijds de UFR, zoals voorgeschreven door EIOPA (2019: 3.9%) en anderzijds de marktrenten voor risicovrije staatsleningen in Europa (Duitsland 30 jaar, negatieve yield). Kan a.s.r. - kwalitatief en kwantitatief- uitleggen hoe het tussen deze twee extreempunten bepaalt wat de hoogte van de "economische UFR" moet zijn?
- c. In hoeverre levert het (conservatieve) gebruik van de economische UFR bij de beprijzing van de verzekeringsproducten een nadeel op ten opzichte van concurrenten die — kort gezegd — de EIOPA-UFR hanteren?
- d. Wanneer a.s.r. zou uitgaan van de feitelijke door EIOPA voorgeschreven UFR, zou a.s.r. dan minder prudent kunnen opereren?

Antwoord:

De UFR staat voor ultimate forward rate. Alle verplichtingen tot en met 20 jaar worden gewaardeerd met een curve zonder UFR, ook in het economic UFR scenario. Pas na jaar 20 wordt de extrapolatie naar de UFR meegenomen. Bij toepassing op de curve wordt de 2,4% UFR pas ver na jaar 50 benaderd. Ter vergelijking: de 50-jaars rente per einde april bedroeg circa 1,2%.

De economische UFR wordt minimaal 1x per jaar uitvoerig onderbouwd op basis van met name 2 analyses:

1. Een fundamenteel economische analyse van de lange termijn rente waarbij de UFR wordt geïnterpreteerd als de risicovrije rente op de lange termijn. De lange termijn 'economische' UFR wordt daarbij bepaald door uit te gaan van de lange termijn evenwichtsrente voor de economie in een neutraal scenario. Uitgangspunt is dat er in de economische theorie wordt uitgegaan van een lange termijn relatie tussen de lange termijn rente en de optelsom van reële groei en verwachte inflatie. In onze laatste berekeningen is uitgegaan van een langjarige reële groei van 1 tot 1,5% vermeerderd met een verwachte inflatie van 1.0 tot 1.5%, resulterend in een lange termijn evenwichtsniveau tussen de 2,5% en 3%. Daarbij wordt eraan herinnerd dat de ECB streeft naar een inflatie in de range van 2%.
2. Een kwantitatieve lange-termijn analyse (stochastisch) van het overrendement van beleggingen t.o.v. verplichtingen bij een bepaalde UFR. In essentie dient het rendement van de beleggingen moet met een hoge mate van zekerheid genoeg zijn om de rente (inclusief UFR) waartegen de verplichtingen worden verdisconteerd goed te maken. Het niveau van 2,4% voor de economische UFR is gekozen zodanig dat dit met een hoge mate van zekerheid het geval is.

De huidige negatieve yield op staatsleningen wordt voor een belangrijk deel verklaard door het opkoopprogramma van de ECB. In eerdere publicaties schatte de ECB zelf de impact op de 10-jaars rente op -1,6%. In onze berekeningen gaan we er van uit dat de impact van de ECB er geleidelijk uit loopt op de hele lange termijn, zoals die relevant is voor de UFR.

Wij gaan voor beprijzing uit van 'across the cycle' vereist rendement op basis van de 'across the cycle' vereiste cost of equity van 10%. Deze benadering levert geen nadeel op ten opzichte van concurrenten, omdat ook zij uitgaan van een te behalen vereist rendement op basis van de cost of equity. Verder kijken wij voor de beprijzing niet alleen naar de rente, maar ook naar andere aspecten (zoals bijvoorbeeld concurrentiepositie, klant-impact en overige elementen).

Indien geen rekening wordt gehouden met andere factoren dan zou a.s.r. bij de door EIOPA voorgeschreven UFR hogere marktrisico budgetten kunnen hanteren en meer risico kunnen nemen in de beleggingsportefeuille door de beleggen in meer risicovolle asset categorieën als aandelen, vastgoed en credits.

Vraag 5.

In de analistencall ter gelegenheid van de halfjaarcijfers 2019 meldde a.s.r. over de "lessons learned" ten aanzien van misgrepen van Vivat onder meer dat er mogelijkheden zijn om te re-risiken.

- a. Ziet a.s.r. in het huidige (onzekere) klimaat nog steeds ruimte om de balans agressiever in te richten?**
- b. Welke veranderingen in de beleggingsportefeuille worden overwogen en hoeveel procentpunten in verbetering van de Solvency Ratio zou dit kunnen opleveren?**
- c. In hoeverre zou de toezichthouder een agressiever beleggingsbeleid in de weg kunnen staan?**

Antwoord:

a.s.r. ziet niet zozeer mogelijkheden om de balans agressiever in te richten, maar wel om de beleggingsportefeuille verder te optimaliseren met betrekking tot rendement, risico en liquiditeit. In dat verband is er ruimte om uit te breiden in woninghypotheken, investment grade corporate credits en in minder liquide credits met sterke (contractuele) zekerheden. a.s.r. voert een beheerst beleggingsbeleid en voldoet daarmee aan de vereisten van de toezichthouder.

Vraag 6.

a.s.r. heeft recent de definitie en onderliggend aannames ten aanzien van de berekening van de organic capital creation ("OCC") aangepast. Onder de nieuwe definitie zal de OCC hoger uitvallen.

- a. Wat was (waren) de reden(en) om deze aanpassingen door te voeren?**
- b. Wat is (zijn) de reden(en) voor de stijging van de OCC?**
- c. Is het correct dat de stijging het gevolg is van een hogere rendementsaannname voor aandelen en vastgoed? Zo ja, hoe conservatief acht a.s.r. de nieuwe aannames?**
- d. Bij de jaarcijferpresentatie gaf a.s.r. aan dat impact van de zogenaamde UFR drag op de OCC dit jaar € 35 miljoen zal bedragen ten opzichte van vorig jaar. Wat is de (negatieve) impact van de verdere rentedaling sindsdien?**

Antwoord:

Wij hebben de OCC aangepast om meer in lijn te zijn met de definitie zoals die in de markt wordt gehanteerd. Met name onze investment return assumpties weken af. De nieuwe return assumpties zijn niet alleen in lijn met de markt gebracht, maar ook met onze eigen lange termijn verwachtingen.

Voor de overige (verzekerings-) technische aanpassingen van de OCC, verwijs ik u graag naar de analistenpresentatie voor de jaarcijfers 2019, sheet 12, en de conference call over deze cijfers. In deze call legt onze CFO, Annemiek van Melick, goed uit wat de aanpassingen zijn die wij hebben doorgevoerd. De conference call is op onze website na te beluisteren. Ook kunt u dit nalezen op bladzijde 7 van het Engelstalige persbericht over de jaarcijfers 2019.

De UFR drag is erg afhankelijk van de hoogte van de rente op het moment van rapporteren. In zijn algemeenheid geldt dat een lagere marktrente een hogere UFR drag betekent.

Vraag 7.

Met de overname van Loyalis, verwacht a.s.r. een "stand alone" bijdrage aan het operationeel resultaat van € 30 miljoen per jaar, en inclusief kostensynergie zelfs € 40 min per jaar (2022). Op welke wijze denkt a.s.r. de synergie ter grootte van het verschil van € 10 miljoen per jaar te realiseren?

Antwoord:

Door de Loyalis portefeuilles naar het a.s.r. IT-landschap te migreren kunnen IT kosten en personeelskosten worden bespaard. Dit geldt vooral voor de Leven- en Pensioenportefeuille. De basisadministratie van de AOV-portefeuille blijft vooralsnog in Heerlen. Daarnaast worden bepaalde staffuncties (HR, Finance, Communicatie etc.) bij Loyalis overbodig. De beleggingsportefeuille is direct na overname onder beheer van a.s.r. gekomen en deze wordt tegen marginale kosten beheerd.

Vraag 8

a.s.r. waardeert de bezittingen en schulden van de Loyalis-portefeuille anders dan Loyalis, waardoor kort gezegd een boekwinst ontstaat van € 188 miljoen omdat een immaterieel actief geboekt kan worden.

- a. a.s.r. geeft de volgende verklaring in noot 6.4.5. in de jaarrekening: "The gain arose as a result of the vendor making a strategic decision to sell Loyalis, as this fits in the vendors strategy to focus primarily on the realisation of pension value for participants of pension funds operated by the vendor". Zegt a.s.r. hiermee dat het een prijs heeft betaald die onder de (economische) waarde van de overgenomen Loyalis-activiteiten ligt?
- b. In dezelfde noot zegt a.s.r.: "Liabilities arising from insurance contracts were remeasured to fair value as defined in IFRS; this resulted in a significant adjustment resulting from applying a different market consistent discount rate assumption, a risk adjustment using a cost of capital approach at the closing date and some changes in other best estimate assumptions". Kan a.s.r. aangeven welke aanpassingen in aannames zijn gemaakt ten aanzien van de consistent discount rate, de risk adjustment en de other best estimate assumptions en wat de invloed voor elk van de drie onderdelen is op de boekwinst van 188 miljoen euro?
- c. Kan a.s.r. aangeven welke discount rate door Loyalis werd gebruikt (EIOPA of een intern gegeneerde rate), en waarom het percentage dat nu wordt gebruikt kennelijk beter/gepaster is?

Antwoord:

De (incidentele) winst op de aankoop was € 118 miljoen (geen € 188 miljoen). Deze winst wordt bepaald volgens IFRS regelgeving vanuit waardering op basis van het beeld van een gemiddelde marktpartij. De economische waarde kan voor iedere individuele partij verschillend zijn. De waardering week af van de waardering zoals deze bij Loyalis gold.

Bij Loyalis heeft de curve een beperkt effect vanwege de relatief korte duratie van de verplichtingen (6 bij APV, 10 bij Leven). Bij Loyalis waren de effecten van de harmonisatie van de assumpties de grootste drager van de boekwinst.

Door Loyalis werd een interne discount rate gebruikt, exclusief een opslag voor de UFR. Het effect is zeer beperkt (iets lager dan EIOPA).

Vraag 9.

Na verkoop van de bancaire activiteiten aan Achmea en Van Lanschot resteert een vermogensbeheerder met beperkte omvang. De volgende vragen gaan hier op in:

- a. Is de omvang van het voor derden beheerd vermogen van circa € 21 miljard wel voldoende om de kosten van toenemende regulering te dekken?
- b. Hoe beziet a.s.r. de toetreding van enkele grote vermogensbeheerders, op de markt voor duurzaam (ESG) beleggen? Vormt dit een bedreiging voor de duurzame propositie van a.s.r.?
- c. Waarin kan a.s.r. zich - op het gebied van duurzaamheid - blijvend onderscheiden?

Antwoord:

a.s.r. Vermogensbeheer en a.s.r. Vastgoed richten zich op het aanbieden van specifieke asset categorieën zoals vastgoedfondsen, woninghypotheken, maar ook bedrijfsobligaties, Europese en Amerikaanse aandelen en LDI (Liability Driven Investments) oplossingen voor institutionele beleggers. Voor deze categorieën beschikt de vermogensbeheerder over kennis en expertise die gedurende de lange historie van a.s.r. is opgebouwd. Door gebruik te maken van de synergie met het beheer van het vermogen voor de verzekeringsentiteiten (circa € 50 miljard) kan met een beheerd vermogen van € 21 miljard voor derden een efficiënte operatie worden gerund, die ruimschoots in staat is om de kosten van toenemende regulering te dekken.

De toetreding van andere ESG beleggers vormt geen bedreiging voor de duurzame propositie van a.s.r. Er is in de markt grote behoefte aan beleggers die duurzaamheid hoog in het vaandel hebben staan. Concurrentie zal alleen maar leiden tot een beter productaanbod voor onze klanten.

a.s.r. kan zich duurzaam onderscheiden:

- Door een integraal SRI beleid dat geldt voor alle beleggingsportefeuilles inclusief de portefeuilles voor derden.
- Een SRI beleid dat gebruik maakt van het samenspel van uitsluitingen, engagement, best in class en impact beleggingen.
- Vergaande non-financial targets met betrekking tot het meten van de carbon footprint (90% dit jaar) en een target met betrekking tot impact beleggen. Tijdens de Capital Markets Day (CMD) in oktober 2018 zijn de volgende SRI doelstellingen gecommuniceerd: tenminste € 1,2 miljard impact investments in 2021 en het meten van 95% van de beleggingsportefeuille met betrekking tot CO2 uitstoot.

Vraag 10.

Verwacht a.s.r. dat de coronapandemie — zoals door sommige economen gesteld —gevolgen heeft voor de aandacht voor duurzaamheid? Is deze invloed naar verwachting positief of negatief voor a.s.r.?

Antwoord:

a.s.r. is zoals u weet ambitieus op het gebied van ESG en heeft daar in de afgelopen jaren flink vorderingen gemaakt. Hiervoor krijgen wij ook erkenning door externe partijen, zoals van de Eerlijke Verzekeringswijzer en van VBDO waar wij in beide gevallen op de eerste plaats staan. Geen doel op zich, maar een mooie erkenning.

Ook in deze crisis blijven wij doorgaan met het verder ontwikkelen van het duurzaamheidsbeleid en het behalen van de ambitieuze targets die wij hebben gesteld op de CMD.

Vraag 11.

a.s.r. laat zich voorstaan op haar prudent en defensief investeringsbeleid. Toch nam het percentage obligaties met een BBB-rating in a.s.r.'s obligatieportefeuille toe van 18% in 2018 tot 22% eind vorig jaar (blz. 260 jaarverslag).

- In hoeverre is a.s.r. comfortabel met deze verhoging gezien de huidige positie in de economische cyclus?**
- Wat is de verwachting ten aanzien van dit percentage in de komende kwartalen, nu er wordt verwacht dat veel BBB-obligaties zullen worden afgewaardeerd?**
- Wat is het beleid van a.s.r. inzake het aanhouden van non-investment grade obligaties en wat zouden afwaarderingen betekenen voor het extra kapitaal dat a.s.r. voor deze risicovollere categorie zou moeten aanhouden (capital charge)?**

Antwoord:

De toename van de BBB beleggingen in de portefeuille is het gevolg van een bewuste keuze om binnen de vastrentende portefeuille te optimaliseren tussen rendement en risico. Dit komt tot uitdrukking in een verbetering van het rendement op het vereiste kapitaal. Daarnaast is besloten om meer te beleggen in minder liquide categorieën, zoals hypotheken en private loans.

De exposure naar BBB is bovendien opgebouwd in fundamenteel sterke namen waarbij het exposure met name is opgebouwd in de BBB+ en BBB categorie en minder in de BBB- categorie.

Het is te vroeg om nu aan te geven wat de invloed van de coronacrisis zal zijn op onze beleggingsportefeuille. Verwacht mag worden dat er herwaarderingen en mogelijk ook verliezen zullen komen in onze portefeuille. De portefeuille is evenwel van hoge kwaliteit en wij verwachten geen materiele afwijkingen van het marktgemiddelde.

Het bedrag dat belegd is in non-investment grade obligaties is beperkt tot € 575 miljoen. Dat is circa 1% van de totale beleggingsportefeuille. Daarnaast is er voor ruim € 300 miljoen belegd in private loans (met de zekerheid van onderpand).

Vraag 12.

a.s.r. heeft van oudsher een aanzienlijke blootstelling aan vastgoed. Een deel van deze portefeuille bestaat uit retail-vastgoed.

- a. Hoe comfortabel is a.s.r. nog met haar retail-vastgoedportefeuille?**
- b. Kan a.s.r. ten aanzien van het retail-vastgoed een indicatie geven van de geïnde huren en de betalingsmoraal van huurders over de maand april?**
- c. Moeten beleggers zich zorgen maken over afboekingen op a.s.r.'s winkelvastgoed?**

Antwoord:

a.s.r. is nog steeds comfortabel met haar winkelportefeuille. Op basis van trends in en verwachtingen over de winkelmarkt heeft a.s.r. reeds jaren geleden de focus in haar winkelportefeuille gelegd op de allerbeste locaties in de top 15 steden van Nederland en daarbinnen specifieke straten alsmede op kleinere winkelcentra gericht op dagelijkse artikelen en supermarkten. Die strategie heeft er voor gezorgd dat de portefeuille een lage leegstand kent en een goede verdeling over branches.

Indien een huurder heeft aangegeven als gevolg van tijdelijke sluiting niet te kunnen betalen worden er, in lijn met de tussen brancheverenigingen afgesproken richtlijnen, individuele afspraken gemaakt. Het gaat hierbij om uitstel van betaling, niet om kwijtschelding. Huurders krijgen daarvoor wel ruim de tijd (max 1 jaar). Dus uiterlijk 1 april 2021 is vast te stellen in welke mate huurders aan hun (uitgestelde) verplichtingen hebben voldaan. In veel gevallen gaat het om uitstel van betaling van één of twee maanden huur. Met de huurder wordt vastgelegd hoe deze uitgestelde huur de komende periode wordt ingehaald. Wij verwachten dat het grootste deel van de huurders in staat zal zijn deze afspraken na te komen, maar treffen wel een voorziening voor het geval dat gedeeltelijk niet het geval is.

Onze vastgoed portefeuille wordt elk kwartaal door onafhankelijke externe taxateurs gewaardeerd. De taxateur baseert zich daarbij op recente vergelijkbare transacties, marktsentiment en financierbaarheid van het vastgoed. In het tweede kwartaal zijn tot nu toe nauwelijks transacties geweest. Maar het negatieve marktsentiment en de terughoudendheid van banken om winkelvastgoed te financieren maken dat wij verwachten dat komend kwartaal de waardering van retail vastgoed zal dalen.

Dat vormt een risico met name voor eigenaren die het vastgoed voor een groot deel met vreemd vermogen hebben gefinancierd. a.s.r. en het winkelfonds waarin a.s.r. belegt, het ASR Dutch Prime Retail Fund, maken voor slechts een gering deel gebruik van vreemd vermogen, waardoor er geen reden is voor zorg over de afboekingen.

De retail portefeuille kent nauwelijks leegstand en de strategie van de manager is er op gericht de leegstand laag te houden en de retailers door deze moeilijke tijd heen te helpen. a.s.r. heeft een sterke core vastgoedportefeuille die goed gediversifieerd is, waardoor risico's in de winkelmarkt gedempt worden door de andere categorieën en regio's.

Vraag 13.

In het jaarverslag spreekt a.s.r. over "ethische dilemma's" bij het toepassen van big data en AI-technologie. Mogelijk zet dit de solidariteit in de verzekeringsmarkt onder druk. De volgende vragen gaan hier op in.

- a. In welke mate dragen dergelijke (voorspellende) algoritmen bij aan een betere identificatie van verzekeringsrisico's kan a.s.r. hier voorbeelden van geven?
- b. In hoeverre is a.s.r. van mening dat risicogroepen, vanwege hun (blootgelegde) hogere risicoprofiel, automatisch een hogere premie zouden moeten betalen, zoals dat bijvoorbeeld nu het geval is bij rokers?
- c. Verwacht a.s.r. dat het te ontwikkelen "ethisch raamwerk" - zonder meer - ook door andere verzekeraars zal worden opgevolgd? Zo niet, hoe voorkomt a.s.r. het ontstaan van een potentieel ongelijk speelveld?

Antwoord:

Dergelijke algoritmen dragen bijvoorbeeld bij aan betere identificatie van verzekeringsrisico's doordat dit leidt tot betere technieken ten aanzien van gezondheidsscans of dat iemand genetisch een hogere kans heeft op een bepaalde ziekte. a.s.r. is geen voorstander van een automatisme waarbij mensen met een hoger risicoprofiel een hogere premie zouden moeten betalen. Daarmee kom je aan het solidariteitsbeginsel van verzekeren. a.s.r. stimuleert klanten wel om vitaler en gezonder te leven. Bijvoorbeeld met a.s.r. Vitality. Dat biedt voordelen voor de klant, maar je wordt niet gestraft door daar niet aan te participeren. Over deze ontwikkelingen wordt ook veel gesproken binnen het Verbond van Verzekeraars.

Vraag 14.

a.s.r. kent in tegenstelling tot andere verzekeraars geen variabele beloning (bonussen) toe. Na goedkeuring van het huidige beloningsbeleid in de AVA vorig jaar liet de voorzitter weten te erkennen dat "een groep aandeelhouders moeite heeft met het beloningsbeleid". a.s.r. zou in gesprek blijven met deze kritische aandeelhouders en de risico's "bewaken" die door deze groep wordt gezien.

- a. Hebben er gesprekken plaatsgevonden met deze aandeelhouders en tonen zij inmiddels meer begrip voor het beleid?
- b. Wat ziet a.s.r. als de voornaamste risico's van het huidige beloningsbeleid?
- c. Ziet de RvC nieuwe risico's waar het vorig jaar nog geen rekening mee had gehouden?
- d. Slaagt a.s.r. er in om zonder uitkering van een bonus, toch talent aan zich te binden, voornamelijk ten aanzien van posities bij de asset-management-tak?

Antwoord:

In 2019 en de eerste maanden van 2020 heeft het management van a.s.r. met een groot aantal beleggers gesproken. Uit deze gesprekken is niet naar voren gekomen dat beleggers geen begrip hebben voor het remuneratiebeleid.

Wij zien geen risico's of nieuwe risico's van ons huidige beloningsbeleid en zijn er blij mee. Het beleid past bij een bedrijf als a.s.r. en is passend in deze tijd. Het geeft tevens de mogelijkheid om talent en ook ervaren bestuurders aan te trekken, zoals wij hebben kunnen laten zien met de komst van Ingrid de Swart en Annemiek van Melick.

Dit geldt ook voor de asset management tak. Het arbeidsvoorwaardenpakket is aantrekkelijk gebleken voor nieuwe kandidaten met o.a. marktconforme beloning qua hoogte. a.s.r. is een aantrekkelijke werkgever door onder andere de aandacht voor duurzaamheid, de inhoudelijke uitdagingen en mogelijkheden bij een van de grotere verzekeraars in Nederland en door de goede 'work-life balance' die a.s.r. haar medewerkers biedt.

Vraag 15.

Blijkens het verslag van de Raad van Commissarissen had EY opmerkingen c.q. aanbevelingen met betrekking tot de interne controle.

- a. Er zou sprake zijn van druk op werknemers “due to the multiplicity and coincidence of internal and external developments”. Waar doelt a.s.r. hier precies op?
(De hele tekst luidt: “In the year 2019 a.s.r. further invested in strengthening internal control. EY, however note, that due to the multiplicity and coincidence of internal and external developments, there is pressure on the workforce within the organisation. This is reflected, among other things, by the degree of external hiring, but also by delays in the closing of in- and external audit findings”).
- b. Die druk heeft zijn weerslag op “the degree of external hiring”, maar zou ook resulteren in “delays in the closing of in- and external audit findings”. Waar bestonden deze vertragingen uit en welke maatregelen neemt a.s.r. om de interne organisatie te versterken?

Antwoord:

Het gaat bij deze opmerking specifiek om werkzaamheden met betrekking tot de overname van Generali Nederland in combinatie met andere M&A trajecten. Veelal dezelfde mensen werden hierdoor met meerdere opdrachten belast. Dit ging knellen. Vandaar dat er tijdelijk externen zijn ingehuurd en er ook naar structurele oplossingen is gezocht. Op dit moment is dat prima onder controle.

Vraag 16.

De externe accountant heeft als key audit matter rechtszaken over unit-linked-producten (“woekerpolissen”) opgenomen. Kan a.s.r. aangeven wat de ambities zijn rondom afwikkeling van deze dossiers, daarbij tevens in ogenschouw nemende dat a.s.r. als maatschappelijke betrokken partner—geen baat heeft bij het voortlepen van dossiers?

Antwoord:

a.s.r. heeft te allen tijde de ambitie om klanten te helpen met hun beleggingsverzekering door met hen in gesprek te gaan over de eventuele mogelijkheden, bijvoorbeeld waar het gaat om kostencompensatie, hersteladvies, andere beleggingsfondsen of alternatieve producten.

Verschillende elementen en onderdelen van beleggingsverzekeringen zijn via juridische procedures aangevochten. Mede gezien de variëteit van de producten en het feit dat er nog geen richtinggevende uitspraken zijn, is het op dit moment niet mogelijk om een inschatting te maken van de mogelijke impact en uitkomst van huidige en eventuele toekomstige juridische procedures.

Er lopen (collectieve) procedures bij de rechtbank (en gerechtshoven) en daarnaast zijn er zaken in behandeling bij het Kifid. Het Kifid heeft eerder vijf richtinggevende uitspraken bepaald, aan de hand waarvan de resterende zaken wordt behandeld. a.s.r. kan zich vinden in de gefaseerde aanpak van het Kifid. Deze aanpak heeft er mede toe geleid dat het aantal lopende zaken substantieel is gedaald.

Vraag 17.

a.s.r. heeft aangegeven de oproep van toezichthouders DNB en EIOPA te volgen inzake de tijdelijke opschorting van de dividenduitkering en inkoop van eigen aandelen. In het bericht wordt verder aangegeven dat het de intentie is “om in de tweede helft van 2020 het resterende dividend te betalen en het aandeleninkoopprogramma te hervatten, op voorwaarde dat dit past binnen het dividendbeleid en passend is gegeven de ontwikkelingen omtrent de coronacrisis”.

- a. Kan a.s.r. voorbeelden geven van factoren die kunnen leiden tot de conclusie dat het niet “passend” is om het dividend te hervatten?
- b. Kan a.s.r. preciseren bij welke hoogte van de solvabiliteit en liquiditeit de hervatting van het dividend niet zal plaatsvinden?

Antwoord:

a.s.r. hanteert een solvency management ladder waarbij dividend kan worden uitgekeerd bij een Solvency II ratio boven de 140%. Ik verwijs hiervoor naar sheet 3 van de presentatie over de resultaten van 2019 op onze website.

Het is onze intentie om in de tweede helft van 2020 het resterende dividend te betalen en het aandeleninkoopprogramma te hervatten, op voorwaarde dat dit past binnen het dividendbeleid en passend is gegeven de ontwikkelingen omtrent de coronacrisis.

ADDITIONELE VRAGEN VAN VEB

Vraag 18

Afzien van toekenning variabele beloning

Aandeelhouders hebben, net als alle stakeholders, er belang bij dat ondernemingen zo goed als mogelijk hun bedrijfsmodel overeind houden. Aandeelhouders tonen begrip voor maatregelen die nodig zijn, ook al betekent dit dat eerder geschetste vergezichten en prognoses sneuvelen en dat op het gebied van kapitaalallocatie andere beslissingen worden genomen op de korte termijn (denk aan uitstel van dividend). Van ondernemingen wordt ook commitment verwacht. Daarom doen wij een appèl op alle beursgenoteerde ondernemingen om dit jaar geen variabele beloningen toe te kennen. De discretionaire bevoegdheid die commissarissen tot dienst staat, maakt een dergelijke maatregel praktisch relatief eenvoudig uitvoerbaar.

Antwoord:

Het beloningsbeleid van a.s.r. kent geen variabele beloning voor de Raad van Bestuur. Voor a.s.r. is dit dus geen issue.

Vraag 19

Extra review accountant

Voor beleggers is het op de korte termijn ook van het grootste belang om doorwrocht inzicht te krijgen in de staat van de onderneming en de impact van de crisis op de operationele en financiële huishouding.

Daarom roept de VEB op om de jaarlijkse transparantie die geboden wordt in de jaarcijfers nu ook te geven bij publicatie van de halfjaarcijfers. Het gaat dan onder meer om de liquiditeitsprognoses, (aanpassingen in) financiering en prognoses, de houdbaarheid van goodwill en voorzieningen.

De VEB benadrukt het belang om deze informatie door de accountant te laten onderzoeken. Dit betekent dat de accountant een beoordelingsverklaring bij de halfjaarcijfers moet afgeven, waartoe de auditcommissie de opdracht moet geven. Ook vraagt de VEB van de accountant een nieuwe continuïteitsverklaring naar aanleiding van de halfjaarcijfers, waarmee de accountant zijn mening geeft over de levensvatbaarheid van de onderneming in de komende twaalf maanden.

Antwoord:

In het halfjaarverslag wordt de ontwikkeling van de belangrijkste KPI's toegelicht, maar ook voor zover relevant andere aspecten zoals liquiditeit, (aanpassingen in) financiering en wijzigingen in goodwill en voorzieningen. Zoals gebruikelijk zal a.s.r. ook bij de halfjaarrekening 2020 (incl. de toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen) de accountant vragen om een review verklaring af te geven.

Vraag 20.

Afbouw nevenfuncties

De crisis trekt een zware wissel op de inzet en betrokkenheid van bestuurders en commissarissen. De al vaker bekritiseerde stapeling van nevenfuncties knelt nu als nooit tevoren. Daarom roept de VEB bestuurders op hun bijbanen terug te brengen tot één. Ook verzoekt de vereniging commissarissen om na te gaan welke bijbanen op termijn kunnen worden afgestoten.

Antwoord:

Ten aanzien van nevenfuncties volgt a.s.r. de Nederlandse Corporate Governance Code. Voorafgaande afstemming vindt er plaats voordat een nevenfunctie wordt geaccepteerd (t.a.v. RvB zelfs instemming) en daarnaast worden bestaande nevenfuncties eenmaal per jaar geëvalueerd.

a.s.r. hanteert voor de RvB als stelregel in principe twee nevenfuncties, waarvan één zware. Dit is ook in het belang van de ontwikkeling van de bestuurder en in het belang van a.s.r.

In de praktijk zijn er geen belemmeringen in de uitoefening van de functie, mochten deze er komen dan zal uiteraard hierover het gesprek worden aangegaan.

Vraag 21.

Klimaatverplichtingen

In de jaarlijkse speerpuntenbrief heeft de VEB ondernemingen opgeroepen een gedetailleerd overzicht te geven van risico's en kansen die het gevolg zijn van klimaatverandering en de invloed hiervan op het businessmodel. Door de huidige crisis dreigt de aandacht van ondernemingen voor deze transitie vertraging op te lopen, wat de gevolgen ernstiger maakt en mitigerende maatregelen kostbaarder.

De VEB verwacht dan ook onverminderd van ondernemingen dat zij een gedetailleerd overzicht geven van de risico's en kansen die het gevolg zijn van klimaatverandering en waarvan op (lange) termijn invloed verwacht kan worden op het businessmodel. Daarbij vraagt de vereniging ook om inzicht in de gevolgen van de huidige crisis voor commitment en timing van eerder gecommuniceerde klimaatgerelateerde doelstellingen.

Antwoord:

a.s.r. onderschrijft het verzoek van de VEB om een gedetailleerd overzicht van de risico's en kansen van klimaatverandering te geven. Wij verwijzen hiervoor naar het jaarverslag 2019.

Ook in deze crisis blijven wij doorgaan met het verder ontwikkelen van het duurzaamheidsbeleid en het behalen van de ambitieuze targets die wij hebben gesteld op de CMD. Als de huidige crisis ons nog andere inzichten opleveren, dan zullen wij daar in de toekomst zeker op terug komen.

ASR Nederland N.V.

Archimedeslaan 10
3584 BA Utrecht

www.asrnederland.nl